

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404**

Vizualita v současném umění

Metodický list k předmětu Vizualita v současném umění

Jméno autora studijní opory: MgA. et MgA. Lukáš Brychta, Ph.D.

Název fakulty: DAMU

Název katedry: Katedra teorie a kritiky

Studijní obor: Teorie a kritika divadelní tvorby

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

Obsah

1) Úvodní hodina (Berger: Způsoby vidění, s. 6–27)	3
2) Charakter reprodukovatelného obrazu (Benjamin: Umělecké dílo ve věku své technické reprodukovatelnosti)	3
3) Čtení obrazů (Panofsky: Ikonografie a ikonologie).....	5
4) Feministický diskurz (Berger: Způsoby vidění, s. 31–55).....	5
5) Feministický diskurz (Mulvey: Vizuální slast a narativní film)	6
6) Gender (Mirzoeff: Jak lze vidět pohlaví).....	8
7) Gender (Butler: Subjekty pohlaví/genderu/touhy)	8
8) Moc obrazu (Barthes: Rétorika obrazu)	10
9) Moc obrazu (Foucault: Subjekt a moc)	10
10) Moc obrazu (Mitchell: Od CNN k JFK).....	12
11) Populární kultura (Fiske: Komodity a kultura).....	12
12) Populární kultura (Jirsa: Lana a její tygři).....	14

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

1) Úvodní hodina (Berger: Způsoby vidění, s. 6–27)

zadaný materiál

Berger: Způsoby vidění, s. 6–27

téma 1

co je pohled, co je obraz, vztah obrazu a slova (příprava návaznosti na vizuální obrat u Mitchella)

téma 2

vznik obrazů, charakter obrazu, proměna obrazu s technickou reprodukovatelností, charakter reprodukce

téma 3

autor obrazu, distribuce obrazu, proměna autorství a distribuce s nástupem reprodukce, proměna autorství a distribuce s nástupem digitálních technologií

téma 4

vizuální obrat (Mitchell), vizuální studia jako akademický obor, charakter, zaměření a nástroje

návaznost

podrobněji a detailněji některá témata viz další hodina a Benjaminův text, ze kterého Berger silně čerpá

2) Charakter reprodukovatelného obrazu (Benjamin: Umělecké dílo ve věku své technické reprodukovatelnosti)

zadaný materiál

Benjamin: Umělecké dílo ve věku své technické reprodukovatelnosti + *Leni Riefenstahl: Olympia – Festival of Nations a Triumph des Willens*

téma 1

dějiny technologicky reprodukovatelných obrazů, krize malby vzhledem ke vzniku fotografie

téma 2

fenomén hvězd a vizualizace slávy (hollywoodský film), politika estetiky a estetika politiky (nástup fašismu)

návaznost

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

prohloubení témat z předchozí hodiny na základě Benjaminova textu, dovysvětlení
vybraných tezí a především myšlenkového pozadí Bergerovy úvahy

zadání

zhlédnout úryvka z *Olympia* a *Triumph des Willens* a na základě Benjaminova textu napsat
reflexi na téma politizace estetiky a estetizace politiky

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

3) Čtení obrazů (Panofsky: Ikonografie a ikonologie)

zadaný materiál

Panofsky: Ikonografie a ikonologie, s. 41–55) + *René Magritte: Zrada obrazů*, *Diego Velázquez: Dvorní dámy*

téma 1

analýza teoretického textu a výstavby argumentů při analýze obrazu

cvičení

rozbor Panofského teorie

faktický význam

výrazový význam

prvotní význam (přirozený) (senzibilní)

druhotný význam (konvenční) (inteligibilní)

vnitřní význam (esenciální)

pochopení rozdílu mezi identifikací, ikonografií a ikonologií, respektive mezi popisem, rozbohem a interpretací

zadání

sepsat analýzu jednoho ze zadaných obrazů na základě Panofského teorie (s možností využívat sekundární zdroje)

4) Feministický diskurz (Berger: Způsoby vidění, s. 31–55)

zadaný materiál

Berger: Způsoby vidění, s. 31–55 + *Elle King: Ex's & Oh's*

téma 1

zobrazování ženy v průběhu dějin, zobrazování mužů v průběhu dějin, tematizování zobrazovacího úzu

téma 2

kodifikace způsobu zobrazování a vidění skrze distribuci obrazů a jejich recepci v dějinách

téma 3

konstrukce vlastní identity a způsobů sebestylizace pro pohledy druhých

téma 4

dějiny aktu a portréty

cvičení

porovnání rozdílných obrazů *Adam a Eva* na základě analýzy: pohledu, gesta, sexuality

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404**

návaznost

pokračování v nastolených tématech další hodinou, tentokrát v prostoru pohyblivého obrazu a odlišného teoretického rámce

zadání

na základě přečteného textu napsat reflexi klipu *Ex's & Oh's* především s ohledem na prezentované zobrazení žen a mužů a jeho interpretaci (přesahující konstatování, že role jsou převrácené)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

5) Feministický diskurz (Mulvey: Vizuální slast a narativní film)

zadaný materiál

Mulvey: Vizuální slast a narativní film + *Luis Fonsi: Despacito*

téma 1

psychoanalytická interpretace zobrazování mužů a žen, freudovská a lacanovská terminologie, její limity

téma 2

vizuální slast a vytváření mediální obrazu, reklama a feministická kritika

téma 3

využitelnost představeného kritického slovníku pro současné umělecké produkce či kulturní projevy

návaznost

návaznost na předchozí hodinu a rozvedení již nastíněných témat s ohledem na psychoanalytickou terminologii a argumentaci představenou v textu Mulvey

zadání

na základě přečteného textu napsat analýzu použitých obrazových prostředků v klipu *Despacito* a identifikace hlavního zdělení konstruovaného obrazu

6) Gender (Mirzoeff: Jak lze vidět pohlaví)

zadaný materiál

Mirzoeff: Jak lze vidět pohlaví In Úvod do vizuální kultury, s. 192–227) + *Paris Is Burning*

téma 1

sex (pohlaví) x gender x sexualita, biologie nesouměřitelnosti, intersexualita, transsexualita, identita, důstojnost

téma 2

vogue, voging, drag queen, balls culture, newyorská queer scéna 80. let

téma 3

aktuální woke projevy, souvislosti a důsledky celospolečenské tematizace zdánlivě minoritních témat a témat minorit

návaznost

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

předznamenat rozvedení témat osobní identity skrze společenské i individuální performance
v následující hodině

zadání

na základě přečteného textu a zhlédnutého dokumentu napsat úvahu na téma konstrukce
identity (subtémata mohou být sebepřijetí, vlastní důstojnost, přijetí ostatních,
sebe prezentace apod.)

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

7) Gender (Butler: Subjekty pohlaví/genderu/touhy)

zadané materiály

Butler: Subjekty pohlaví/genderu/touhy In Úvod do společenských věd, s. 671–706) +
Madonna: Vogue

téma 1

konstrukce diskurzu, jeho podmiňující role a nutnost kritické reflexe existujících diskurzů,
gaze a gaze theory

téma 2

ustavování genderu, vizuální podmínění a kulturní recepce

téma 3

komercializace subkulturních postupů a jejich ustavení v mainstreamu (Madonna a vogue)

návaznost

navázání na předchozí hodinu, rozvedení a teoretické podložení vybraných tezí, především
týkajících se konstrukce identity a dynamiky na úrovni jedinec – společnost

zadání

na základě přečteného textu pojmenovat strategie prezentování genderu v klipu Vogue

8) Moc obrazu (Barthes: Rétorika obrazu)

zadané materiály

Barthes: Rétorika obrazu In Co je to fotografie, s. 51–61 + *Apeshit: The Carters*

téma 1

fotografie a její role na ustavování kultury a moci

téma 2

barthesovský slovník: denotace, konotace, studium, punctum, mýtus

téma 3

osobní rovina ve vnímání fotografie, pozdní Barthes (Světlá komora), punctum

návaznost

navázání na následující hodiny nabízející odlišné pohledy na ustavování, reprezentaci a
exekuci moci skrze obraz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

zadání

na základě přečteného textu napsat analýzu jednotlivých rovin reprezentace moci a jejich kontestace v klipu The Carters

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

9) Moc obrazu (Foucault: Subjekt a moc)

zadané materiály

Foucault: Subjekt a moc In Úvod do společenských věd, s. 469–493 + *Childish Gambino: This Is America*

téma 1

subjekt v modernosti, diskurz, moc, ideologie, mocenské instituce, sociální instituce (rodina, právo, školství)

téma 2

foucaultovský slovník: panoptikon (dohlížející pohled), moc/vědění, bio-moc (vědění těla)

návaznost

návaznost na následující hodiny nabízející odlišné pohledy na ustavování, reprezentaci a exekuci moci skrze obraz

zadání

na základě přečteného textu napsat úvahu o ustavování, reprezentaci a exekuci jednotlivých mocenských diskurzů v klipu *This Is America*

10) Moc obrazu (Mitchell: Od CNN k JFK)

zadané materiály

Mitchell: Od CNN k JFK In Teorie obrazu, s. 409–430 + *Lana del Ray: National Anthem*

téma 1

vztah moci a popkultury, kult osobnosti, masmédia

téma 2

kulturní kolonializace, tvorba binárních opozic

téma 3

vizuální apropriace, postprodukce jako autorský nástroj tvorby

návaznost

návaznost na následující hodiny nabízející odlišné pohledy na ustavování, reprezentaci a exekuci moci skrze obraz

zadání

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

na základě přečteného textu a s ohledem na nastudování kontextu napsat analýzu vizuálních odkazů a jejich rekontextualizace vzhledem v klipu National Anthem

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi
CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404

11) Populární kultura (Fiske: Komodity a kultura)

zadané materiály

Fiske: Komodity a kultura In Jak rozumět populární kultuře, s. 97–124) + *Rosalía: Pienso en tu mirá*

téma 1

populární kultura x masová kultura x kreativní průmysl, finanční a kulturní ekonomie, komodifikace, konzumerismus, kreativní potenciál

téma 2

transkultura (Ortiz: akulturace, dekulturace, neokulturace), zpochybnění angloamerické hegemonie

zadání

na základě přečteného textu a úvah o transkultuře a hegemonizaci angloamerické kultury napsat úvahu o využitých symbolech v klipu *Pienso en tu mirá*

12) Populární kultura (Jirsa: Lana a její tygři)

zadané materiály

Jirsa: Lana a její tygři In Slovo a smysl 20, s. 154–165) + *Lana del Ray: Born To Die*

téma 1

populární kultura a kýč, rozdílné přístupy ke kýči, slepý kýč (Scarpetta), kýč optikou analytické estetiky (Kulka)

téma 2

reflexivní x nereflexivní kýč, parazitismus kýče, kýč v popkultuře, tvořivý potenciál kýče

zadání

na základě přečteného textu najít vlastní příklad klipu pro analýzu a rozebrat ho z hlediska využití principů kýče

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo je výstupem projektu "Zajištění kvality studia na AMU a posílení reflexe nejnovějších trendů v umělecké praxi" spolufinancovaného Evropskou unií v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání pod reg. č. CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002404, „ESF výzva pro vysoké školy“ č. 02_16_015.

Dostupné pod licencí [Creative Commons BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).